

Correctievoorschrift VMBO-GL en TL

2025

tijdvak 2

economie CSE GL en TL

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examiner en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten voor het geheel van de open vragen.

Antwoorden in geldbedragen dienen te worden afgerond op twee cijfers achter de komma en ook met twee cijfers achter de komma te worden genoteerd, tenzij anders gevraagd in de opgave. Bij hele geldbedragen hoeven er geen cijfers achter de komma genoteerd te worden. Grote geldbedragen kunnen worden afgerond en genoteerd op hele getallen. De context van de opgave is verder leidend in hoe geldbedragen moeten worden genoteerd (denk bijvoorbeeld aan wisselkoersen waarbij geldbedragen in drie cijfers achter de komma worden genoteerd).

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Geldstress

1 maximumscore 1

- (1) debetsaldo
- (2) betaal

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoorden juist zijn.

2 maximumscore 1

- sparen voor een doel
- sparen uit voorzorg

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide motieven juist zijn.

3 D

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 2 1 onjuist 2 juist 3 juist	
	indien drie juist	2
	indien twee juist	1
	indien een of geen juist	0
5	maximumscore 2 voorbeeld van een juiste berekening:	
	• $24 \times \text{€ } 31 - \text{€ } 649 = \text{€ } 95$	1
	• $\frac{\text{€ } 95}{\text{€ } 649} \times 100\% = 14,6\%$	1
	<i>Opmerking</i> <i>Een andere manier van afronden ook goed rekenen.</i>	

Ruimte op de arbeidsmarkt

6	maximumscore 2 (1) werkgelegenheid (2) beroepsbevolking (3) kleiner	
	indien (1) en (2) juist	1
	indien (3) juist	1
7	F	
8	A	
9	maximumscore 2 voorbeeld van een juiste uitleg:	
	• Door de hogere lonen worden werknemers te duur.	1
	• Hierdoor worden werknemers vervangen door machines/computers/robots (en ontstaat er structurele werkloosheid).	1
10	maximumscore 1 voorbeeld van een juiste berekening: $\frac{350.000}{3,2} \times 100 = 10.937.500$ mensen	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Inkomensverschillen

11 B

12 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- loonkloof in 2022: $\text{€ } 30 - (\text{€ } 30 \times 0,82) = \text{€ } 5,40$
 - loonkloof in 2023: $\text{€ } 30 - (\text{€ } 30 \times 0,87) = \text{€ } 3,90$ 1
 - afname van de loonkloof in 2023: $\text{€ } 5,40 - \text{€ } 3,90 = \text{€ } 1,50$ 1
- of
- uurloon van een vrouw in 2022: $\text{€ } 30 \times 0,82 = \text{€ } 24,60$
 - uurloon van een vrouw in 2023: $\text{€ } 30 \times 0,87 = \text{€ } 26,10$ 1
 - verandering van het uurloon van een vrouw in 2023:
 $\text{€ } 26,10 - \text{€ } 24,60 = \text{€ } 1,50$ (Dit is gelijk aan de loonkloof.) 1

13 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

nettoloon van Lucas: $\text{€ } 22.700 - \text{€ } 6.810 = \text{€ } 15.890$

14 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

gemiddelde belastingdruk van Josephine: $\frac{\text{€ } 11.040}{\text{€ } 34.500} \times 100\% = 32\%$

15 maximumscore 1

- (1) niet hoger of lager
 (2) minder

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoorden juist zijn.

16 D

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De hulp op de juiste plek

17 maximumscore 1

- (1) noodhulp
- (2) bilaterale hulp

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoorden juist zijn.

18 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{936.880.000}{100} \times 0,42 = 3.934.896 \text{ dollar 'verloren' gegaan}$$

19 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{888.960.000}{936.880.000} \times 100 = 94,9$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

20 B

21 maximumscore 1

structurele hulp

voorbeeld van een juist argument:

omdat de ontwikkelingshulp gericht is op het bestrijden van de oorzaken van armoede op de lange termijn.

22 maximumscore 2

- voorbeelden van een argument voor het geven van goederen in plaats van geld is (een van de volgende): 1
 - Het leveren van goederen levert werkgelegenheid in de EU op.
 - Het is beter in te schatten welke behoefte er is aan goederen.
- voorbeelden van een argument tegen het geven van goederen in plaats van geld is (een van de volgende): 1
 - Goederen zijn moeilijker op locatie te krijgen dan geld.
 - Goederen hebben vaak een houdbaarheidsdatum/slijten/vergaan.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

DROPshipping

23 maximumscore 1

- (1) ondernemingsvorm
(2) wel

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoorden juist zijn.

24 maximumscore 1

voorbeelden van een juist antwoord:

- Personeelskosten, want DuoMix heeft geen personeel nodig voor het inpakken van bestellingen.
- Huisvestingskosten, want DuoMix hoeft geen huur/energie kosten te betalen.
- Verzendkosten, want DuoMix laat de producten direct verzenden naar de klanten (dus de drop hoeft niet twee keer verzonden te worden).

25 maximumscore 3

voorbeeld van een juiste berekening:

- (a) = aantal dozen: $\frac{€ 127.750}{€ 17,50} = 7.300$ dozen drop 1
- (b) = brutowinstmarge: $\frac{€ 17,50 - € 11,50}{€ 11,50} \times 100\% = 52,2\%$ 1
- (c) = inkoopwaarde: $€ 127.750 - € 43.800 = € 83.950$ 1

Opmerking

Een andere manier van afronden bij b ook goed rekenen.

26 C

27 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

De consument, want door deze prijsafspraken betaal je meer voor producten.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kwetsbaarheid van een open economie

28 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Door import kunnen consumenten meer/beter in hun behoeften voorzien.

29 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- totale exportwaarde: € 483 miljard + € 230 miljard = € 713 miljard
totale importwaarde: € 424 miljard + € 209 miljard = € 633 miljard 1
- De betalingsbalans laat dus een saldo zien van
€ 713 miljard – € 633 miljard = € 80 miljard.
Deze € 80 miljard is een overschot. 1

30 maximumscore 1

voorbeelden van juiste redenen:

- vrij verkeer van goederen en diensten binnen de EU.
- veelal gemeenschappelijk handelsbeleid binnen de EU.
- geen wisselkoersen binnen een groot deel van de landen van de EU, omdat ze dezelfde munt hebben.

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als er 2 juiste redenen zijn gegeven.

31 maximumscore 1

- (1) daalt
- (2) minder

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoorden juist zijn.

32 F

33 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

Nederland importeert onderdelen en grondstoffen die nodig zijn voor de productie van exportgoederen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Salma timmert aan de weg

34 B

35 maximumscore 1

- (1) hoger
- (2) werknemersverzekering

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoorden juist zijn.

36 maximumscore 2

- (1) lager
- (2) lage
- (3) gelijker

indien drie juist	2
indien twee juist	1
indien een of geen juist	0

37 maximumscore 2

voorbeeld van een juiste berekening:

- uurloon zonder bedrijfskosten: $\text{€ } 45 - \text{€ } 13 = \text{€ } 32$
bruto jaarinkomen: $\text{€ } 32 \times 36 \times 45 = \text{€ } 51.840$ 1
- jaarlijkse pensioenbesparing: $\text{€ } 803,25 \times 12 = \text{€ } 9.639$
bruto jaarloon: $\text{€ } 51.840 - \text{€ } 9.639 = \text{€ } 42.201$ 1

38 maximumscore 1

- (1) premie
- (2) solidariteitsbeginsel

Opmerking

Alleen het scorepunt toekennen als beide antwoorden juist zijn.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Jan Modaal bestaat niet

39 C

40 maximumscore 2

krantenkop 1 = inkomen uit overdracht

krantenkop 2 = inkomen uit bezit

krantenkop 3 = inkomen uit arbeid

indien drie juist

2

indien twee juist

1

indien een of geen juist

0

41 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 32.500}{130} \times 160 = € 40.000$$

42 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste berekening:

$$\frac{€ 32.500 - € 5.500}{€ 5.500} \times 100\% = 490,9\%$$

of

$$\frac{130 - 22}{22} \times 100\% = 490,9\%$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

43 A

44 maximumscore 1

voorbeelden van een juist argumenten:

- In veel gezinnen is er tegenwoordig sprake van tweeverdieners.
- Tegenwoordig zijn veel meer vrouwen werkzaam dan 60 jaar geleden.
- Meer mensen werken tegenwoordig niet in loondienst maar als zelfstandige.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf.
Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 25 juni.

6 Bronvermeldingen

Geldstress

pagina 2 Shutterstock 1633777840

Inkomensverschillen

pagina 6 Shutterstock 2146194427

De hulp op de juiste plek

pagina 8 en 9 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

DROPshipping

pagina 11 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, 2025

Kwetsbaarheid van een open economie

pagina 14 Shutterstock 1007593321